

Formální a neformální pečovatelé v Evropě

Problematika dlouhodobé péče je v posledních letech předmětem zvýšeného zájmu Evropské komise a dalších evropských orgánů. Tento rok bude vydána Strategie dlouhodobé péče, jejíž hlavním cílem je pomoci národním vládám v reformách dlouhodobé péče v daných zemích.

■ **Text: Ing. Jiří Horecký, Ph.D., MBA,** prezident APSS ČR;
doc. Ing. Ladislav Průša, CSc., proděkan pro vědu a tvůrčí činnost, Fakulta veřejných politik Slezské univerzity v Opavě

V posledních dvou letech se objevila celá řada analýz ke stárnutí a dlouhodobé péči jak od Evropské komise, tak evropského parlamentu, EUROFOUND, ale i OECD. Jeden z těchto dokumentů je i studie Evropského parlamentu *Policies for long term carers* z roku 2021, která se zaměřuje na všechny poskytovatele, resp. fyzické osoby poskytující dlouhodobou péči jak formálně, tak neformálně.

V Evropě pracuje v sociálním sektoru celkově více než 5% všech zaměstnanců, z toho 3,2% v oblasti dlouhodobé péče. Zajímavým fenoménem některých zemí jsou zahraniční pracovníci pracující jak u poskytovatelů sociálních služeb (migrant workers), tak v jednotlivých rodinách/domácnostech (live-in carers).

Live-in carers

Live-in carers, tj. neformální pečovatelé (pečující většinou neformálním/nelegálním či pololegálním způsobem) se pohybují většinou v segmentu tzv. šedé ekonomiky (výjimku tvoří Rakousko). Mezi země, kde se s těmito pečujícími můžeme setkat, patří zejména Německo, Španělsko, Itálie, Rakousko, Kypr, Malta nebo Řecko. Veliký podíl těchto pracovníků je z Polska (až 10%).

V Rakousku tvoří systém *live-in carers* důležitý pilíř systému dlouhodobé péče. Počet těchto neformálních pečujících činil v roce 2019 skoro 62 000 (zatímco v roce 2010 to bylo pouze 25 000 osob). Většina těchto pečujících pak přichází ze Slovenska a Rumunska. Na tento typ péče se v Rakousku spoléhá a využívá ji 33 000 domácností, což je 7% všech příjemců dlouhodobé

péče v zemi. Ve Španělsku je celkový počet těchto pečovatelů odhadován na 133 000 osob, v Itálii pak 160 000 osob (a stejný počet je odhadován u nelegálních pečujících).

Live-in carers jsou v Evropě zaměstnáni na principu různých pracovních modelů. V některých zemích jsou placeni přímo rodinou pečované osoby. V některých zemích poskytují tuto péči na bázi živnostenského oprávnění. A konečně v některých zemích jsou zaměstnáváni prostřednictvím speciálních agentur (24-hour-care-agency).

Hrozbou tohoto subsystému dlouhodobé péče je růst platů a mezd, který je v posledních letech rychlejší v tzv. vysílajících zemích. Pokud bude tento trend i nadále pokračovat, bude se snižovat motivace odcházet do jiných zemí, příp. může začít opačný trend, tj. návrat do svých zemí. To by pro přijímající země představovalo vážný problém.

Nedostatek pracovníků a pracovní migrace

Nedostatek pracovníků řeší řada zemí náborovými programy mimo země EU. Německo tak má programy např. v Tunisku, Vietnamu, Mexiku nebo Indonésii. V Portugalsku je nejvíce pracovních migrantů z Brazílie, Francie připravuje programy z Maroka apod.

Celkový počet pracovníků z cizích zemí činí v Evropě 8%, z čehož 3,5% připadá na vnitroeurovskou migraci a 4,5% na zahraniční pracovníky ze zemí mimo EU. Obecně je zemí, která je největším příjemcem zahraničních pracovníků, Německo. Země, ze které naopak nejvíce zaměstnanců odchází, je Polsko. Pro příklad, v roce 2019 odešlo z Polska do Německa na 17 000 osob.

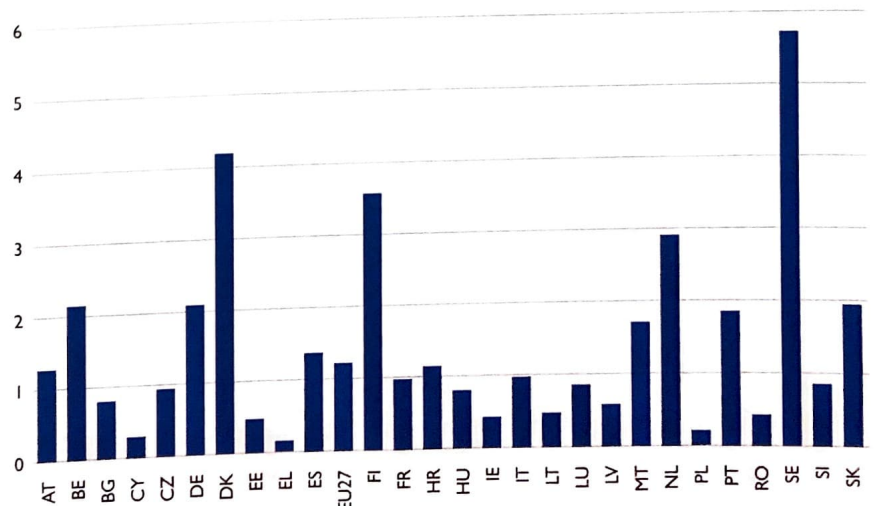
Mezi země, ze kterých odchází nejvíce zaměstnanců zejména na západ Evropy, patří Polsko a Rumunsko.

Celkový počet neformálních pečujících v celé Evropě je pak odhadován na 40–50 mil. osob.

Pokud se zaměříme na podíl zaměstnanců v sektoru dlouhodobé péče, pak se nám potvrzují závěry z jiných zpráv a studií. Nejvíce zaměstnanců je tradičně ve skandinávských zemích, kde jsou i největší kapacity pobytových a komunitních služeb, a naopak nejmenší neformálních pečovatelů. Následují Německo, Belgie či Portugalsko.

Česká republika se pohybuje lehce pod průměrem EU s podobným počtem zaměstnanců jako např. Francie. Nutno však dodat, že zatímco ve většině zemí EU došlo v roce 2020 k úbytku počtu pracovníků v sociálním sektoru, v České republice byl evidován nárůst o 3,4%.

Podíl pečovatelů poskytujících dlouhodobou péči z celkového počtu pracujících (2020, %)

Zdroj: Vlastní výpočty založené na datech z EU Labour Force Survey 2020, specifický výtah z Eurostatu